

REMISSVAR

Till: Klimat- och näringslivsdepartementet
kn.remissvar@regeringskansliet.se
kn.ke.remissvar@regeringskansliet.se

EU-kommissionens förslag till revidering av Avfallsdirektivet (2008/98/EG), KN2023/03699

SAMMANFATTNING

Stockholm Vatten och Avfall (SVOA) har erhållit EU-kommissionens förslag på revidering av avfallsdirektivet (2008/98/EG) för synpunkter. I förslaget fokuserar kommissionen på åtgärder för att förebygga matsvinn samt uppkomst av textilavfall. Man har konstaterat att målen inom dessa områden inte kommer uppnås och föreslår förstärkta åtgärder.

Vad gäller matsvinn förordar kommissionen att bindande reduktionsmål fastställs på EU-nivå och för textilavfall föreslås ett inrättande av producentansvar.

SVOA är i grunden positiva till åtgärderna men önskar påtala ett antal framgångsfaktorer och utmaningar.

Vad gäller inrättande av producentansvar för textil så förordar SVOA att producenter åläggs både finansiellt och operationellt ansvar för systemet. SVOA ser svårigheter och begränsad nytta med ett fastighetsnära system och vill framhålla att textilbranschen samt välgörenhetsorganisationer/frivilligaktörer har lösningar på plats som bör värnas.

SVOA anser även att det är en brist att historiskt material inte föreslås omfattas av ett producentansvar för textil. Det skulle vara mycket svårt att särskilja detta material.

SVOA anser att bindande nivåer för reduktion av matsvinn enligt föreslagna nivåer är rimligt. Det kan innebära krav på åtgärder och tillkommande administrativt arbete för SVOA, men i begränsad omfattning.

SVOA vill vidare påtala att de mätmetoder för matsvinn som fastställs behöver ta hänsyn till att matavfall från restauranger och hushåll normalt inte särskiljs i hämtningsystemen.

BAKGRUND

Med grund i de förstärkta krav på hållbar omställning i hantering av textil och mat som uttrycks i handlingsplan för cirkulär ekonomi 2020 samt den gröna given 2019 föreslår EU-kommissionen justering av avfallsdirektivet 2008/98/eg inom dessa sektorer.

Kommissionen konstaterar att trots avfallsdirektivets fokus på förebyggande och nationella insatser så fortsätter mängden textilavfall att öka och uppgick till 12,6 miljoner ton i unionen under 2019 varav 5,2 miljoner ton utgjordes av kläder och skor. Analyser visar att inom EU hamnar ca 78% av konsumenternas textilavfall i restavfallet. Av de 22% som samlas in separat återvinns 32% respektive återanvänds 8% inom EU, resterande mängd exporteras. Textilsektorn är resursintensiv i råvarufas men också under tillverkning och stor del av denna belastning sker utanför EU. Förslaget syftar till att förbättra hanteringen av textilavfall i linje med avfallshierarkin med prioritering av förebyggande och återanvändning samt tydligare implementering av principen om att förorenaren betalar.

Den största källan till miljöpåverkan i EU är livsmedelsproduktion och ju senare i värdekedjan matsvinn uppkommer desto större investering av resurser har inkluderats i produkten. EU har förbundit sig att uppnå det globala utvecklingsmålet 12.3; att halvera matsvinn per capita till 2030. 2015 fastställdes en specifik handlingsplan för att reducera matsvinn. Kommissionen ser det som nödvändigt med bindande mål för reduktion av matsvinn för att tydliggöra medlemsstaternas ansvar i att accelerera minskningen. Syftet är att respektive stat ska vidta effektiva och anpassade åtgärder.

STOCKHOLM VATTEN OCH AVFALLS SYNPKTER

Textil

Kommissionen framhåller att textilsektorn domineras av små och medelstora företag som kan få en stor administrativ börda av att inkluderas i ett producentansvar. Därför föreslås en gräns där företag med tio eller färre anställda undantas från producentansvaret. SVOA anser inte att det finns skäl att exkludera mindre producenter. De har samma möjlighet att föra vidare kostnader för producentansvaret till slutkonsumenten via avgifter på textilierna. Med dagens digitalisering och utveckling av teknik kan ett företag hantera stora mängder textilier med få anställda. I det fall mindre producenter ska undantas bör kriteriet baseras på hanterad volym textil, inte antal anställda.

SVOA anser att ett producentansvar för textil bör vara såväl operationellt som finansiellt. Producenterna bör ta ansvar för finansiering, insamling samt omhändertagande av materialet. Insamling av textil skiljer sig markant från övriga avfallsslag eftersom det finns sedan länge etablerade kanaler för återbruk genom välgörenhetsorganisationer/frivilligaktörer samt system för återtagande hos flera återförsäljare. Förutsättningarna för ett producentansvar avseende textil är mer likt det för elektroniskt och elektriskt avfall än exempelvis förpackningar. Sverige har idag ett väl

fungerande producentansvarssystem för elavfall där producenterna har insamlingsansvaret, men kan avtala med kommunen om delar av insamlingen.

SVOA ser det som tveksamt att ett system för fastighetsnära insamling av textil skulle vara motiverat i förhållande till de resurser ett sådant system skulle kräva. System för fastighetsnära insamling bygger på stora investeringar i behållare, fordon och anläggningar för renhållaren, men framförallt anpassningar i lokaler för fastighetsägarna. Systemen måste vara långsiktiga och motiverade för att vara trovärdiga och funktionella. SVOA ser svårigheter och begränsad nytta med ett fastighetsnära system för insamling av textil. En jämförelse med förpackningar är inte relevant då både volym och uppkomstfrekvens är av en annan storhet för dessa. Att hantera textil i fastighetsnära system medför risk för att materialet kontamineras med fukt, lukt och skadedjur mm vilket försvårar återanvändning.

SVOA ser även en risk att ett kommunalt insamlingsansvar av textil, i synnerhet om sådant kombineras med fastighetsnära insamling, kan försena och försvåra implementeringen av förpackningsförordningen och fastighetsnära insamling av förpackningar.

Skulle trots detta ett kommunalt insamlingsansvar för insamling av textilavfall från hushåll införas måste regelverket säkerställa att alla åtgärder som kommunen ska verkställa fullt ut täcks av den ersättning som producenterna ska erlägga. Det gäller även eftersorteringsåtgärder och andra åtgärder som främjar möjligheten till återanvändning eller materialåtervinning. Sådana är ofta kostnadsdrivande genom att vara personalintensiva, innefatta utveckling av ny teknik och/eller kräva miljöprövning. Det bör vidare tydligt framgå att ett kommunalt insamlingsansvar inte omfattar avsättning och behandling av det insamlade materialet.

SVOA vill vidare framhålla att producentansvarsorganisationer (PRO) bör ansvara för och säkerställa erforderlig insamling av data samt rapportering av data och statistik. Kommunen ska vidare inte ha ett informationsansvar till verksamheter. Om kommunen ska genomföra informationsinsatser till hushållen ska kostnadstäckning ges.

Kommissionen framhåller fördelar med flertalet konkurrerande PRO inom samma område. SVOA menar att i det fall det föreligger ett kommunalt insamlingsansvar måste all hantering förknippad med fördelning av material mellan flera PRO täckas av ersättningen till kommunen eller hanteras av PRO.

Ett producentansvar som inte från början är tydligt implementerat genom en tydlig och heltäckande reglering av både det operativa och finansiella ansvaret riskerar att innebära att kostnader för insamlingen övervältras på kommunerna.

Det är viktigt att den roll som välgörenhetsorganisationer/frivilligaktörer har idag när det gäller att främja återanvändningen av textil inte hämmas genom ett producentansvar. Dessa aktörer är ofta de som har kunskap om vilken textil som har en efterfrågan för återanvändning eller re-make respektive vilken textil som inte har det. Utan välgörenhetsorganisationernas/frivilligaktörernas viktiga verksamhet när det gäller att främja återanvändning av textil finns det en hög risk för att primärt fokus blir

materialåtervinning av textilavfall. SVOA anser att det vore rimligt att inkludera rejekt från nämnda aktörers insamling till återbruk i producentansvaret.

I förslaget anges uttryckligen ”välgörenhetsorganisationer”. SVOA saknar andra återbruksaktörer än välgörenhetsorganisationer i förslaget, såsom Sellpy och motsvarande. De kan också ha en viktig roll att fylla i att främja återanvändningen av textil.

SVOA vill framhålla att ett producentansvar för textil behöver regleras på ett sätt som innebär ett heltäckande ansvar för produkten från produktionen, via reparation eller re-make till dess att produkten har blivit avfall och har återvunnits.

SVOA anser att det är en brist att textilier som har tillverkats innan direktivet har antagits inte föreslås innefattas i kraven på producentansvarsorganisationerna. Detta innebär för svensk del att en stor del av det operativa och finansiella ansvaret för sådana textilier under en lång tid fortsatt kommer att hamna på kommunen. Det kommer dessutom att vara mycket svårt att avgöra huruvida en produkt är tillverkad innan direktivet har trätt i kraft eller efter. SVOA anser därför att det i direktivet behövs en reglering som även innefattar sådant textilavfall som har satts på marknaden innan det träder i kraft.

SVOA anser inte att det är rimligt att insamlade textilier ska gås igenom på den plats där textilen samlas in i syfte att sortera ut oönskad eller nedsmutsad textil. Sådan hantering görs bäst i ett senare led och det är också en bättre ordning eftersom producenterna ändå kommer att ha det formella ansvaret för behandlingen av insamlat textilavfall.

Matsvinn

Kommissionen beskriver fyra alternativa nivåer för minskat matsvinn mätt i minskad mängd matavfall. Kommissionen förordar alternativ två som med lagligt bindande mål antas ge stark motivation för medlemsstaterna att vidta åtgärder för att reducera matsvinn. Likt tidigare kommissionsdirektiv så krävdes det av medlemsländer att nå dessa minskningar inom en viss tidsram. Hur dessa mål nås bestämmer dock respektive land över själva.

Nivåerna för detta alternativ innebär reduktion av matsvinnet med 30% i handels- och konsumentled fram till 2030 jämfört med 2020. Det ligger något lägre än Sveriges nationella miljömål på reduktion med 20% redan 2025, med inriktning på att uppnå agenda 2030 målet 12.3 om reduktion med 50% till 2030. Kommissionens förslag innebär dock lagligt bindande mål och SVOA finner därmed den något lägre nivån rimlig.

Förslaget innebär ytterligare rapportering med tillkommande administrativt arbete för kommunala verksamheter. I och med att uppföljning av matsvinn redan görs mot nationella mål är den tillkommande rapporteringsinsatsen dock begränsad.

SVOA ser en fördel i att mätmetoder för matsvinn fastställs på EU-nivå. SVOA önskar i detta sammanhang framföra att det inte finns referensvärden för restaurangernas matsvinn för år 2020. Hanteringen av kommunalt matavfall gör det svårt att särskilja matavfall från restauranger respektive hushåll. Att göra en mätning för samtliga kategorier kommer

förmodligen inte visa helt rättvisa resultat då matsvinnet från restauranger bör vara högre än från hushåll. SVOA anser att de mätmetoder som fastställs behöver ta hänsyn till detta.

Mårten Frumerie
Verkställande direktör